

Таракан Ю.І.

аспірантка кафедри
трудового права та права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

МІСЦЕ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню сучасної системи суб'єктів соціального забезпечення та визначенню місця самозайнятих осіб у цій системі. Визначено правовий статус самозайнятих осіб як суб'єктів права соціального забезпечення.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, суб'єкти права соціального забезпечення, самозайнята особа, самозайнята особа як суб'єкт права соціального забезпечення.

The article is devoted to the study of the modern system of social security entities and the definition of the place of self-employed persons in this system. The legal status of self-employed persons as subjects of social security law is determined.

Keywords: social protection, social security, subjects of social security law, self-employed person, self-employed person as a subject of social security law.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки, складність конкурування в умовах світових криз, триваючий військовий конфлікт на території України негативно впливає на національну фінансово-господарську систему загалом, та на життя і добробут пересічних громадян зокрема. Адже масштабні скорочення працівників та перехід до «сірих» схем працевлаштування, спонукає останніх до рішучих, а іноді і кардинальних кроків у професійній сфері. За останніми статистичними даними близько 30% економіки України знаходиться в тіні. У зв'язку з цим усе більше осіб працездатного віку надають перевагу праці самих на себе, самостійно розпоряджаючись наявними матеріальними ресурсами та власними здібностями. Відтак, інститут самостійної зайнятості осіб в Україні потребує детального та ґрунтовного вивчення з метою розробки ефективних механізмів та гарантій захисту, в тому числі і в трудовій сфері.

Головною проблемою такого різновиду діяльності працездатного населення є створення та підтримка дієвих інструментів соціального захисту, що пов'язаний із їх професійною діяльністю, законодавче закріплення способів та форм їх організації праці. Адже наразі в чинному законодавстві, а також у більшості наукових праць вітчизняних вчених та науковців самостійна зайнятість та підприємницька діяльність ототожнюються, а статусу даних осіб як суб'єктів соціального забезпечення загалом не приділено уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичне підґрунтя щодо правового статусу особи та соціального забезпечення у різних сферах діяльності досліджувала велика кількість вчених та науковців, серед них: В.С. Андреев, В.М. Андріїв, Н.Б. Болотіна, Н.П. Борецька, В.С. Журавський, М.І. Іншин, О.Л. Кучма, Е.М. Лібанова, О.І. Процевський, С.М. Прилипка, І.С. Сахарук, С.О. Сільченко, Л.М. Сіньова, Д.І. Сіроха, А.В. Скоробагатько, Н.М. Стаховська, Б.І. Сташків, Б.С. Стичинський, О.В. Тищенко, О.М. Ярошенко та ін. Проте, незважаючи на значну кількість вагомих наукових праць у сфері соціального захисту населення, можна стверджувати, що й до тепер існує ціла низка загальнотеоретичних та практичних питань,

пов'язаних із комплексним визначенням самозайнятих осіб як суб'єктів права соціального забезпечення.

Виділення невіршених раніше частин проблеми. Незважаючи на наявність численних публікацій, в яких досліджено систему суб'єктів соціального забезпечення та їх класифікацію, в правовій науці та нормативно-правових актах достатньо мало уваги приділено соціальному захисту такої економічно активній категорії населення, як самозайняті особи, що з кожним роком збільшує питому вагу у економіці країни.

Метою статті є визначення місця самозайнятих осіб серед суб'єктів права соціального забезпечення для подальшого вдосконалення нормативних положень правового забезпечення у сфері права соціального захисту таких осіб для створення сприятливого мікроклімату для розвитку самозайнятості як однієї з ланок розвиненої ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. У ст. 1 Конституції України проголошено, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [1, с. 141]. При цьому визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (Стаття 4). Відповідно до статті 25 Декларації прав людини сучасна правова держава повинна гарантувати право на такий рівень життя, який враховує забезпечення людей їжею, житлом, медичним обслуговуванням, власним добробутом і добробутом сім'ї та правом на соціальне забезпечення у разі безробіття, хвороби, інвалідності, старості та інших випадків втрати засобів до існування [2, с. 3103]. Право людини на соціальний захист також є її конституційним правом, адже згідно статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Здійснюючи притаманну державі соціальну функцію, держава тим самим забезпечує соціальний захист своїх громадян.

Досліджуючи історичні передумови, звертаємо увагу на тотожність понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» у визначеннях радянських вчених. Так, термін «соціальний захист» було прийнято розглядати в контексті «соціального забезпечення», що застосовувався для визначення загальної сукупності соціально-економічних відносин у країні, які стосувалися питань соціального захисту вразливих категорій громадян, що потребували допомоги, опинившись у складних життєвих обставинах. При цьому, поняття «соціальне забезпечення» використовувалось для визначення системи правовідносин у сфері соціального захисту, щодо виплати окремих видів матеріального забезпечення за загальнобюджетні кошти. Тобто, соціальний захист надавався вразливим категорія громадян, що потребували соціального забезпечення.

Як і раніше, станом на сьогодні ці терміни в науковій літературі та практиці визначаються по-різному. Так, Г. Лопушняк переконана, що отожднення соціального захисту із соціальним забезпеченням є неправомірним, оскільки перше є більш широким поняттям і, крім соціального забезпечення, включає й соціальне страхування та систему соціальних гарантій [3, с. 278]. О. Ярошенко, підтримуючи схожу думку, вважає, що соціальне забезпечення є складовою соціального захисту — разом із соціальним забезпеченням, соціальний захист включає ще й гарантії охорони праці, здоров'я, навколишнього природного середовища, мінімальної оплати праці й інші заходи, які є необхідними для нормальної життєдіяльності людини і функціонування держави [4, с. 17].

О. Сімкіна визначає термін «соціальний захист» у широкому значенні як ланку суспільних відносин, які існують у державно-організованому суспільстві, з приводу забезпечення достатніх можливостей особи для її всебічного розвитку та її нормальної життєдіяльності та вузькому значенні — як соціально-захисну діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків, там самим визначаючи мету соціального захисту — дати кожному члену суспільства, незалежно від соціального статусу, національної або расової приналежності, можливість вільного розвитку, реалізації власних здібностей, а також підтримання стабільності в

суспільстві, тобто запобігання соціальній напруженості, яка виникає через майнову, расову, культурну, соціальну нерівність та виявляє себе у страйках, актах громадянської непокори, сутичках між певними групами населення [5, с. 2].

Т. Занфірова, С. Прилипко та О. Ярошенко у своїх дослідженнях визначають соціальний захист у широкому розумінні – як діяльність держави, що спрямована на забезпечення процесу формування й розвитку повноцінної особистості, виявлення й нейтралізацію негативних факторів, що впливають на цю особистість, створення умов для її самовизначення та утвердження в житті. І вузькому значенні – як сукупність економічних і правових гарантій, які забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян і досягнення соціально прийняттого рівня життя [6, с. 20].

Аналізуючи різні точки зору науковців можна дійти висновку, що соціальний захист у суспільстві досягається завдяки здійсненню державою своєї соціальної функції, а соціальне забезпечення – це всього лише елемент, складова частина соціального захисту і окремий вид суспільних соціально-захисних відносин, які називаються соціально-забезпечувальними відносинами і є об'єктом правового регулювання.

Що ж до наукового визначення поняття соціальне забезпечення, також існують різні погляди. Так, у своїх дослідженнях, С.М. Прилипко визначає соціальне забезпечення формою розподілу, що гарантує громадянам нормальний рівень життєвого та культурного стандарту понад винагороду за працю з настанням старості, втрати працездатності чи годувальника; систему матеріального забезпечення і обслуговування громадян за віком, через хворобу, інвалідність, безробіття, на випадок втрати годувальника, виховання дітей та в інших випадках, передбачених законодавством; спосіб розподілу частки валового внутрішнього продукту шляхом надання громадянам матеріальних благ з метою вирівнювання їх особистих доходів у випадку настання соціальних ризиків за рахунок засобів цільових фінансових джерел в обсязі та на умовах, встановлених державою, для підтримання їх повноцінного соціального статусу [7, с. 126].

Дещо інше визначення поняття соціального забезпечення знаходимо у роботах Н.Б. Болотіної. Вона, зокрема, визначає його як "організаційно-правову діяльність держави щодо матеріального забезпечення, соціального утримання, обслуговування, надання медичної допомоги за рахунок спеціально створених фінансових джерел осіб, які зазнали соціальних ризиків, внаслідок якого втратили здоров'я та/або засоби до існування і не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців" [8, с. 398]. Тут наголошується не на функції держави щодо розподілу матеріальних благ з-поміж осіб, які цього потребують у силу об'єктивних обставин, а йдеться про те, що соціальне забезпечення є організаційно-правовою діяльністю держави, так як держава справді є обов'язковим учасником відповідних суспільних відносин та гарантом соціальних прав громадян.

Якщо розглядати соціальне забезпечення як суспільне явище, а тим більше - як правову категорію, необхідно ґрунтуватись на тому, що таке забезпечення є певним видом суспільних відносин. І ці відносини передбачають наявність взаємних прав і обов'язків суб'єктів з приводу матеріального забезпечення осіб, які в силу об'єктивних обставин потребують такої допомоги.

Для повного і об'єктивного визначення соціального забезпечення важливе значення має ч. 2 статті 46 Конституції, в якій, зокрема, наголошується, що "це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними". А отже, соціальне забезпечення - це не лише заходи держави як основного соціального гаранта, спрямовані на призначення матеріальної допомоги, а й створення узгодженої системи соціального страхування з метою мобілізації коштів (страхових внесків) роботодавців, найманих працівників, самозайнятих осіб тощо для забезпечення гарантій соціального захисту громадян. Тобто якщо визначати соціальне забезпечення як суспільні відносини, то норма ст. 46

Конституції відображає суть цих суспільних відносин з відповідними суб'єктами, об'єктами та характером змісту.

Право соціального забезпечення відзначається наявністю досить широкого кола суб'єктів. Суб'єктами права соціального забезпечення є особи, які виступають носіями передбачених законом прав та обов'язків у сфері соціального захисту. Їх різноманітність зумовлена передусім значною кількістю соціальних прав, які передбачені Конституцією України, та відповідних їм видів соціального забезпечення, що гарантуються державою.

Одним із критеріїв класифікації суб'єктів права соціального забезпечення може бути функція, яку вони виконують у сфері соціального забезпечення. Так, одні суб'єкти отримують різні види соціального забезпечення, інші — суб'єкти, які забезпечують реалізацію особою належного їй права на соціальне забезпечення, ще інші — виконують функції з надання такого забезпечення, та підтвердження фактів, які мають правове значення для надання соціального забезпечення.

Правова функція першої групи суб'єктів, тобто, фізичних осіб або ж громадян, полягає в отриманні різних видів соціального забезпечення. Доречно зазначити, що суб'єктами соціального захисту є усі громадяни, а не лише такі, які в силу певних обставин втратили роботу, набули пенсійного віку, тимчасово втратили працездатність, інваліди тощо. Наприклад, гарантуючи громадянам право на безпечне і здорове довкілля (ст. 50 Конституції України), держава тим самим гарантує соціальний захист кожному громадянину, а не тільки тим, що постраждали внаслідок техногенних катастроф. Або ж, створюючи можливості здобуття освіти всім без виключення громадянам, держава піклується про кожного громадянина, забезпечуючи гарантії соціального захисту права на освіту (ст. 53 Конституції). Соціального захисту потребує кожен громадянин: безробітний, працюючий, той, хто займається незалежною підприємницькою діяльністю, проходить службу в Збройних Силах, правоохоронних органах тощо.

До другої групи суб'єктів права соціального забезпечення, належать суб'єкти, які забезпечують реалізацію особою належного їй права на соціальне забезпечення. В цій групі слід виокремити суб'єктів, які надають соціальне забезпечення, і суб'єктів, які сприяють в одержанні соціального забезпечення.

Суб'єкти, які надають соціальне забезпечення виконують функції з надання соціального забезпечення або підтвердження фактів, які є підставою для його надання: державні органи спеціальної компетенції, соціальні страхові фонди, спеціалізовані державні підприємства та установи.

До суб'єктів, які сприяють в отриманні соціального забезпечення, належать особи/виконавці, які підтверджують наявність спеціального правового статусу (статусу ветерана війни, учасника бойових дій тощо) або які документально підтверджують факти, що є передумовою виникнення права на соціальне забезпечення: органи медико-соціальної експертизи, комісії зі встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною, органи, що видають посвідчення, що підтверджують спеціальний галузевий правовий статус.

Основною складовою системи соціального забезпечення є загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Врегульоване нормами права, воно існує у формі правових відносин. Проблематикою видів правовідносин у сфері соціального страхування торкалися у своїх працях багато науковців, серед яких слід відзначити: В.С. Андреев, К.С. Батигін, М.І. Бондарчук, М.І. Іншин, М.В. Лушнікова, П.Д. Пилипенко, Е.Г. Тучкова та інші.

Склад правовідносин у сфері соціального страхування у літературі визначають по різному. Так, В.С. Андреев виділяв три групи соціально-страхових правовідносин:

- 1) правовідносини органів, які здійснюють соціальне страхування, з підприємствами, установами організаціями щодо створення фонду соціального страхування;
- 2) правовідносини працівників з органами, що здійснюють соціальне страхування стосовно кожного виду матеріального забезпечення;

- 3) правовідносини органів, які здійснюють соціальне страхування, з іншими організаціями і особами, які направлені на створення реальних можливостей матеріального забезпечення трудящих [9, с. 64].

В свою чергу, Е.Г. Тучкова, характеризує сферу соціального страхування як:

- 1) урегульовані фінансовим правом відносини між страхувальником і страховиком з приводу сплати внесків до фондів обов'язкового соціального страхування;
- 2) відносини між роботодавцем і працівником з приводу реалізації останнім права на обов'язкове соціальне страхування;
- 3) відносини у зв'язку з матеріальним забезпеченням застрахованих у порядку обов'язкового соціального страхування [10, с. 13 - 27].

Дещо іншої точки зору дотримується науковець К.С. Батигін. На його думку, у межах соціального страхування наявні базові правовідносини з матеріального забезпечення за рахунок коштів соціального страхування, в яких з'являється тристоронній правовий зв'язок між працівником, органом, який здійснює страхування та страхувальником. Такі правовідносини мають складну структуру й можуть бути розподілені на ряд елементарних правовідносин, враховуючи і правовідносини по забезпеченню допомогою за рахунок державного соціального страхування [11, с. 17 - 18].

Боднарук М.І. аналізуючи найбільш значимі нормативно-правові акти у сфері соціального страхування окрім правовідносин у сфері страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та витратами, що зумовлені похованням, правовідносин у сфері страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, правовідносин у сфері страхування на випадок безробіття та правовідносин у сфері пенсійного страхування виокремлює правовідносини у сфері медичного страхування, як невід'ємну складову соціального страхування [12, с. 181 - 189].

Будь-які з видів правовідносин з соціального забезпечення виникають та розвиваються між певними суб'єктами - особами, що наділені галузевою правосуб'єктністю [13, с. 10]. Аналізуючи ланку правовідносин соціального забезпечення головними суб'єктами права соціального забезпечення слід визначити правомочних осіб (тобто тих, що безпосередньо реалізують право на соціальне забезпечення та пов'язані з ним права на його певні види, вони, як правило, наділяються спеціальним соціально-правовим статусом) та уповноважених суб'єктів права соціального забезпечення (тобто тих, хто відповідно до закону наділені спеціальними повноваженнями щодо забезпечення реалізації прав на певні види соціального забезпечення - пенсії, соціальні допомоги, соціальні послуги, соціальні пільги тощо).

Суб'єктами права соціального забезпечення визначаються учасники соціального забезпечення, що перебувають під дією норм права та наділені правами і обов'язками, повноваженнями в соціальному забезпеченні. Щоб бути учасником правовідносин з соціального забезпечення, громадянин повинен мати правосуб'єктність, зміст якої складають два структурні елементи — правоздатність та дієздатність. У різних галузях права ці структурні елементи правосуб'єктності мають різне поєднання. В одних галузях (наприклад, адміністративне, кримінальне, трудове право) правоздатність і дієздатність виступають у нерозривній єдності. Для інших галузей (наприклад, цивільне право) можливе роз'єднання цих елементів.

І. Караченцев розглядаючи правоздатність з точки зору податківця вважає, що здатність мати права і обов'язки виникає в момент появи платника: для фізичної особи – це момент народження, для юридичної особи – момент реєстрації та внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. В той час як момент дієздатності може настати внаслідок певних дій або ж подій, або не настати в результаті бездіяльності [14, с. 149 - 153]. Як окрему частину дієздатності дослідники виділяють деліктоздатність, тобто здатність нести відповідальність за свої дії/бездіяльність.

Окреме місце серед суб'єктів права соціального забезпечення слід визначити за самозайнятими особами. Особлива увага до соціального захисту самозайнятого населення пов'язана з тим, що їх заняття незалежною професійною діяльністю створює для них економічні передумови такого захисту [15, с. 57]. Адже самозайнята особа як суб'єкт права соціального забезпечення наділена спеціальним правовим статусом, що має декілька складових, а саме: правосуб'єктність, юридичні гарантії дотримання основних прав, свобод і законних інтересів, а також відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків [16, с. 171]. Тобто правовий статус самозайнятих осіб як суб'єктів права соціального забезпечення доцільно розглядати з точки зору поєднання прав і обов'язків, відповідальності і гарантій їх діяльності, що закріплені у нормативно-правових актах, які регламентують діяльність цієї категорії осіб.

Висновки та пропозиції. Визначення статусу самозайнятої особи як окремого суб'єкта права соціального забезпечення, що наділена спеціальним правовим статусом є обов'язковою передумовою для окреслення напрямів подальшого удосконалення нормативно-правових актів щодо соціального забезпечення самозайнятих осіб, розширення їх прав та гарантованого Конституцією соціального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Загальна декларація прав людини від 10 рудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. - №93. – С. 3103
3. Лопушняк Г. С. Соціальний захист населення: теоретична концептуалізація та особливості державного управління // Теорія та практика державного управління. 2011. Вип. 2. С. 278.
4. Право соціального забезпечення в Україні : підручник / О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук [та ін.] ; за ред. О. М. Ярошенка. 4-ге вид., переробл. і доп. Х. : Право, 2015. С. 17.
5. О. В. Сімкіна. Журнал державне управління: удосконалення та розвиток № 7, 2012. Режим доступу <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=438>. – С.2.
6. Право соціального забезпечення в Україні : підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко [та ін.]; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенка. 2-ге вид. перероб. і доп. Х. : ФІНН, 2012. С. 20.
7. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / авт.: С. М. Прилипко, Г. С. Гончарова, В. В. Юровська, О. О. Конопельцева; за заг. ред. В. В. Жернакова. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – С. 126.
8. Болотіна Н.Б. Предмет права соціального забезпечення України / Н.Б. Болотіна // Вісник Львівського університету. Серія: Юридична. – 2001. – Вип. 36. С. 398.
9. Андреев В.С. Правоотношения по государственному социальному страхованию в СССР / В.С. Андреев. – М., 1962. – С. 64.
10. Тучкова Э.Г. Обеспечение права работников на обязательное социальное страхование // Аналитический вестник. – М., 2004. – № 5. – С. 13-27.
11. Батыгин К.С. Правовые проблемы социального страхования в СССР. Автореферат докт. диссертации / К.С. Батыгин. – М., 1975. – С. 17-18.
12. Боднарук М.І. Види правовідносин у сфері соціального страхування. Публічне право = Public law: наук.-практ. юрид. журн. / Всеукр. громад. орг. "Майбутнє країни", Ужгород. нац. ун-т. – Київ: [б. в.], 2011. с. 181-189.
13. Костюк В.Л. Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2015. – №2(12).- С.10.
14. Караченцев І. Податково-правовий статус учасників податкового спору: роль та класифікація їх обов'язків. Митна справа. 2015. № 2 (2.2). С. 149–153.

15. Гнатенко К.В. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 4. С. 57
16. Жовнір Т.Л. До питання правового статусу самозайнятих осіб як суб'єктів права соціального забезпечення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Випуск 55. Том 1., 2019. С. 171.

УДК 342.5 (045)

Тисячний Д. В.,
аспірант Міжрегіональної академії
управління персоналом

ІНСТИТУТ ГРОМАДЯНСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА НАПРЯМІ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Загальна декларація прав людини у статті 15 проголошує, що громадянство є одним із основних прав людини, реалізація якого надає особі, що має статус громадянина, можливість володіти повним комплексом прав і свобод, а також належним чином виконувати свої обов'язки, закріплені у відповідних законодавчих актах держави. З огляду на це, в усіх сферах суспільного життя особа визнається суб'єктом відповідних прав, свобод і обов'язків, які у своїй сукупності визначають її соціальне становище у виробництві й розподілі суспільних благ, в управлінні державними і суспільними справами та у системі суспільних відносин загалом.

Інститут громадянства, як відомо, є однією з основних ознак державного суверенітету та тісно пов'язаний з обов'язком держави забезпечувати захист прав і законних інтересів громадян даної держави. Основу правового статусу індивіда утворюють правовідносини громадянства, а сутність громадянства полягає у взаємовідносинах людини і держави, тобто громадянство - правова належність особи до певної держави.

Такий підхід дозволяє визначити сутність, зміст інституту громадянства та його конститутивні ознаки. Громадянство, як відомо, є одним з атрибутів держави, а тому питання громадянства традиційно є особливо актуальним і вагомим.

Громадянство є центральною ланкою відносин між державою і індивідом, тому міркування про долі національної держави в умовах глобалізації неминуче призводять до необхідності дослідження інституту громадянства.

Ключові слова: громадянство, інститут громадянства, глобалізація, глобальне громадянство.

The Universal Declaration of Human Rights in Article 15 proclaims that citizenship is one of the basic human rights, the implementation of which gives a person with a citizen status the opportunity to possess a full range of rights and freedoms, as well as to properly fulfill his duties enshrined in the relevant legislative acts of the state. The institution of citizenship, as you know, is one of the main signs of state sovereignty and is closely related to the obligation of the state to protect the rights and legitimate interests of citizens of this state. The legal status of an individual is based on legal relations of citizenship, and the essence of citizenship lies in the relationship between a person and the state, that is, citizenship is the legal belonging of a person to a particular state.

This approach allows us to determine the essence, content of the institution of citizenship and its constitutive features. Citizenship, as you know, is one of the attributes of the state, and therefore the issue of citizenship is traditionally especially relevant and significant.

Key words: citizenship, the institution of citizenship, globalization, global citizenship.